

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Συνεχίζουμε το αφιέρωμα από το προηγούμενο φύλλο στα μνημεία της πόλης των Ιωαννίνων με την περιήγησή μας στο πάρκο «Λιθαρίτσια».

Γεώργιος Καλούδης

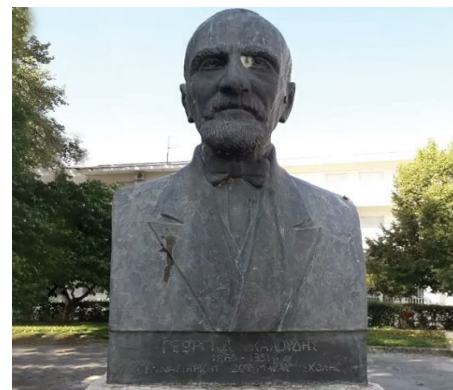
Ορεικάλκινη προτομή αναπαριστά τον Γεώργιο Καλούδη. Τα αποκαλυπτήρια του έργου έγιναν το 1992. Η προτομή φιλοτεχνήθηκε από τον γλύπτη Παύλο Βρέλλη. Η βάση που η προτομή έρχεται στο ίδιο οπτικό πεδίο με το θεατή, είναι με την ίδια τεχνική που παρουσιάστηκε και στα προηγούμενα, δηλαδή χτισμένη με λευκή πέτρα. Τις πληροφορίες για το τιμώμενο πρόσωπο τις παίρνουμε από το ίδιο το έργο.

Στην δεξιά πλευρά της προτομής υπάρχει χαραγμένο το όνομα του γλύπτη και η χρονιά φιλοτέχνησης του έργου: «Π. ΒΡΕΛΛΗΣ 1992» και στην αριστερή πλευρά το όνομα του τιμώμενου και η ιδιότητα του: «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΥΔΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ».

Γεννήθηκε το 1865 γόνος ιστορικής Γιαννιώτικης οικογένειας. Σπούδασε στη Ζωσιμαία σχολή και έπειτα στη φιλοσοφική σχολή Αθηνών. Εργάστηκε ως καθηγητής και έπειτα ως γυμνασιάρχης στη Ζωσιμαία σχολή σε πολλά άλλα σχολεία της χώρας αλλά και ως καθηγητής στη θεολογική σχολή της Χάλκης. Το 1910 έως το 1920 διετέλεσε καθηγητής στο Α' γυμνάσιο Πατρών.

Υπήρξε ενεργός υποστηρικτής του Βενιζέλου μια και διατέλεσε Βουλευτής στο κόμμα των φιλελευθέρων με αξιόλογη πολιτική δράση.

Στα τέλη του 1920 ο Βενιζέλος, λίγους μήνες μετά τη θριαμβευτική υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών, κάνει τις εθνικές εκλογές.

Το σχολικό έτος 1923 - 1924 βρίσκουμε, για τελευταία φορά, το Γεώργιο Καλούδη, Γυμνασιάρχη στη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων. Έτσι λήγει και η εκπαιδευτική του σταδιοδρομία στα Γιάννινα. Η συμβολή του Καλούδη στην διαμόρφωση της εκπαίδευσης υπήρξε πολύ σημαντική. Το 1952 ο Γεώργιος Καλούδης απεβίωσε. Οι κόρες του άφησαν την περιουσία τους και κυρίως το αρχοντικό της οικογένειας στο Δήμο Ιωαννινών.

Συνέχεια στη σελ.: 7

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο στον Πολιτιστικό Σύλλογο Μανωλιάσσας

Το νέο Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου Μανωλιάσσας έχει ως εξής:

Πρόεδρος:.....Νίκου Χαρίσης του Θεοκάρη
Αντιπρόεδρος:.....Γιωτάκη Αναγόννη του Παναγιώτη
Γραμματέας:.....Ντάφλος Βασίλειος του Κωνσταντίνου
Ταμίας:.....Ντάφλος Γεώργιος του Αγαθοκλή
Εφορος:.....Γιωτάκης Κωνσταντίνος του Αντωνίου
Μέλη:.....Πέτρου Νικόλαος του Αθανασίου
& Λιόντος Κωνσταντίνος του Αναστασίου

Εκ του Διοικητικού Συμβουλίου

Ευχόμαστε στο νέο Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου καλή θητεία και καλή δύναμη στις προσπάθειές του!

Τα Γιάννινα τίμησαν την 196η επέτειο

της μάχης Διρού,
Δήμου Ανατολικής Μάνης

Συνέχεια στη σελ.: 3

Ηλίας Νίκου

Ένας άγνωστος ήρωας
της εθνικής αντιστάσεως

Συνέχεια στη σελ.: 4

Χριστούγεννα στο μέτωπο

Συνέχεια στη σελ.: 5

Μαρτυρίες των προσφύγων

που σώθηκαν από τον ξεριζωμό
και την καταστροφή

Συνέχεια στη σελ.: 8

Και με τα χίλια βάσανα, πάλι η ζωή χλωκιά 'ναι

Λίγα λόγια αντί μνημοσύνου

Από τις 30 Μαρτίου 2022 αναπαύεται στη γή της Αυστραλίας ο συγχωριανός μας **Χρήστος Νίκου**, (Χρηστο-Πάνος) σε ηλικία 92 ετών.

Ο εκλιπών υπήρξε από τους πρώτους Μανωλιασσίτες μετανάστες που αναζήτησαν μια καλύτερη ζωή. Ξεκίνησε το 1956 στα 27 του, με προορισμό την Αυστραλία, όπου καί αγκυροβόλησε μέχρι τις 30 Μαρτίου 2022 που άφησε και την τελευταία του πνοή.

Εκεί παντρεύτηκε την αγαπημένη του Κωνσταντίνα Γούση και αρχίζοντας από το μηδέν, με σκληρή δουλειά, στερήσαν και εντάχθηκαν στην κοινωνική και οικονομική ζωή της νέας πατρίδας, διατηρώντας τα εθνολογικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Η Κωνσταντίνα αποτέλεσε σταθμό στην πορεία της ζωής του, μαζί πορεύθηκαν στα εύκολα και στα δύσκολα. Έχοντας επί 62 χρόνια μια συνετή σύζυγο για στήριγμα κατάφεραν να δημιουργήσουν μία ευτυχισμένη οικογένεια.

Είχε την τιμή να τον γνωρίσω σε ένα από τα ταξίδια του στην Ελλάδα.

Ο Χρήστος Νίκου ξεχώριζε για πολλά, χαρακτηριστική όμως ήταν η απλότητά του.

Άνθρωπος με σπάνιο ήθος, ανιδιοτελής, σεμνός, πράος, έντιμος, αξιοπρεπής, καλοσυνάτος, καλοπροαίρετος, ευγενής στη συμπεριφορά του, πρόσχαρος και με πίστη στις αρχές και τις αξίες.

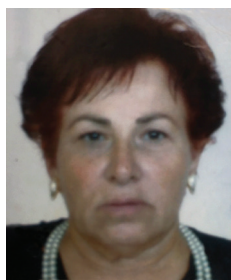
Δάμασε τη ζωή παρά τις δυσκολίες και αγωνίστηκε για την επιβίωση, άλλωστε «χωρίς δουλειά δεν χαρίζεται τίποτα».

Αγαπούσε ιδιαίτερα τη Μανωλιάσσα και ήταν τακτικός αναγνώστης και συνδρομητής της εφημερίδας μας «τάχυάρια».

Με την απώλεια του Χρήστου, θα μας λείψει η αγνότητά του, η καθαρότητα της ματιάς του, τα διδάγματα της ζωής.

Καλό ταξίδι Χρήστο! Θα σε θυμόμαστε!

Γιωτάκης Κώστας Π.

Απεβίωσε στις 10 Φεβρουαρίου 2022 η **Αμέρισα Λιόντου το γένος Παπαγρηγόρη** σε ηλικία 77 ετών, σύζυγος Παναγιώτη Λιόντου. Η εξόδιος ακολουθία τελέστηκε στον Άγ. Γεώργιο Ελευσίνας και η ταφή της στο κοιμητήριο της Ελευσίνας.

Στις 22 Φεβρουαρίου 2022 απεβίωσε η **Ευδοξία Ευθ. Μπέλλου**, ετών 88.

Απεβίωσε στις 20 Ιουνίου 2022 ο **Αργύρης Τσαμπάσης** σε ηλικία 76 ετών, σύζυγος της Ανθούλας Ευθυμίου Μπέλλου.

Απεβίωσε στις 5 Ιουνίου 2022 ο **Γούσης Σπυρίδων του Γεωργίου**.

Στις 10 Οκτωβρίου 2022 σε ηλικία 70 ετών, απεβίωσε η **Ανδρονίκη Ντάφλου**, της Ελεωνόρας και του Χρήστου.

Αικατερίνη Α. Πορτελάνου

Απεβίωσε στις 5 Νοεμβρίου 2022 σε ηλικία 100 ετών, στο Ζωγράφειο Ίδρυμα Ιωαννίνων. Η νεκρώσιμος ακολουθία εψάλη στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Μανωλιάσσας και η ταφή έγινε στο κοιμητήριο της αγίας Κυριακής.

Στις οικογένειες των εκλιπόντων εκφράζουμε τα ειλικρινή μας συλλυπητήρια.

Αντί για στεφάνι

Εις ένδειξη σεβασμού και αγάπης, στη μνήμη του **Σπυρίδωνα Γούση**, αντί για στεφάνι προσέφεραν χρηματικά ποσά στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Μανωλιάσσας, οι κάτωθι οικογένειες:

Ιερέως Ντάφλου Κων/νου
Βαγενά Ζαχαρία
Γιωτάκη Αντιγόνης
Γιωτάκη Αριστοτέλη
Γιωτάκη Στεφάνου
Γούση Αλεξίου
Γούση Δημητρίου
Γούση Λουκά
Γούση Παναγιώτη
Δημητρίου Αλέξη
Κουβάρη Παρασκευής
Λιόντου Βασιλείου
Λιόντου Θωμά
Μπέλλου Ανθούλας
Μπέλλου Αφροδίτης
Μπέλλου Ε. Βασιλείου
Μπέλλου Δημητρίου
Μπέλλου Κλέαρχου

Μπέλλου Μιχαήλ
Μπέλλου Πανάγιωτος
Μπέλλου Πολύκαρπου
Νάκου Παύλου
Ντάφλου Αγαθοκλή
Παναγιώτου Βασιλείου
Παππά Ευαγγέλου
Σιώζου Νικολάου
Σιώζου Στέλιου
Τάση Παρασκευής
Τζίμα Ευαγγέλου
Τζίμα Μιχαήλ
Χρόνη Νικολάου
Χρόνη Ζαχαρία
Και η Αδελφότητα
Μανωλιασσιτών Αθηνών.

Η εκκλησιαστική επιτροπή

Συχαρητήρια

Το διδακτορικό της στη Γενετική πήρε η **Ειρήνη Μπέλλου**, κόρη της Δήμητρας και του Βασιλείου.

Συχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία Ειρήνη!

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΜΑΝΩΛΙΑΣΣΙΤΩΝ

17ης Νοεμβρίου 35,
Τ.Κ. 17455 Άλιμος

ΙΔΡΥΤΗΣ:

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΓΙΩΤΑΚΗΣ
(Φεβρουάριος 1992)

ΕΚΔΟΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΓΙΩΤΑΚΗΣ

Graphic Designer:

PANIA Γ. ΚΟΛΙΟΥ
info@ranik.gr

Επιστολές, συνεργασίες
κ.λπ. να στέλνονται
στις διευθύνσεις:

ΓΙΩΤΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

Ρήγα Φεραίου 41
Τ.Κ. 16674 - Α. Γλυφάδα
τηλ. - fax: 210 9852 198
e-mail: kpgiotakis@yahoo.gr

ΓΙΩΤΑΚΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Κύπρου 8
Τ.Κ. 19200 - Ελευσίνα
τηλ.: 210 5548 330

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους από τα περιεχόμενα της έκδοσης χωρίς την έγγραφη άδεια του διευθυντή της εφημερίδας. Παρακαλούμε τα κείμενα που θα αποστέλλονται για δημοσίευση στην εφημερίδα, να είναι καθαρογραμμένα. Οι αρθρογράφοι φέρουν την ευθύνη των κειμένων τους.

Μπορείτε να μας στέλνετε όλα τα κοινωνικά γεγονότα προς δημοσίευση στη διεύθυνση:
kpgiotakis@yahoo.gr

Τα νέα από την κοινότητα

• Έχει τελειώσει η μελέτη για την συντήρηση του Δημοτικού Σχολείου αξίας 80.000€. Η σύμβαση επέκτασης δικτύου ύδρευσης μέχρι της Αντιγόνης Γιωτάκη αξίας 45.000€ πέρασε από το ΔΣ για υπογραφή. Αναμένεται να υπογραφεί και να ξεκινήσουν οι εργασίες.

• Τοποθετούνται στηθαία στις Λακοκερασιές και στο δρόμο για Κεφαλόβρυσο 260 μέτρα από την Περιφέρεια Ηπείρου.

• Με μπουλντόζα από την Περιφέρεια Ηπείρου έγινε καθάρισμα του δρόμου από την Αμπελιά έως την πλατεία του χωριού και θα γίνει έως τον προφήτη Ηλία.

• Συνδέθηκε το νέο δίκτυο ύδρευσης από το αντλιοστάσιο έως τις δεξαμενές στο χωριό. Απομένει να τοποθετηθεί και η νέα αντλία στο αντλιοστάσιο. Περιμένουμε να πληρωθεί ο εργολάβος από Περιφέρεια & να βάλει τη 2η αντλία. Ευχαριστούμε όλους που βοήθησαν να γίνει αυτό το έργο.

Ο Πρόεδρος
Δημήτρης Θ. Μπέλλος

Κοπή πίτας του Πολιτιστικού Συλλόγου Μανωλιάσας

Τα Γιάννινα τίμησαν την 196^η επέτειο της μάχης Διρού, Δήμου Ανατολικής Μάνης

Επικεφαλής της αποστολής ήταν ο Αντιδήμαρχος Ιωαννίνων Γιάννης Αϊβατίδης. Στις εκδηλώσεις συμμετείχε δυναμικά ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Πήγασος» ανταποκρινόμενος στην πρόσκληση του Δήμου Ανατολικής Μάνης.

Το Σάββατο 25 Ιουνίου έγινε αναπαράσταση της μάχης στο Διρό και ακολούθησε η χορευτική παράσταση από το χορευτικό τμήμα του Πήγασου. Στεφάνι κατέθεσαν μεταξύ των άλλων ο αντιδήμαρχος Ιωαννίνων Γιάννης Αϊβατίδης και η εκπρόσωπος του συλλόγου Ελπινίκη Μπάρκα. Στο Δήμο Ανατολικής Μάνης προσφέρθηκαν από την Περιφέρεια Ηπείρου ηπειρώτικα προϊόντα, από τον Δήμο Ιωαννιτών βιβλία και τιμητική πλακέτα από τον Πήγασο. Ο Δήμος Ανατολικής Μάνης με τη σειρά του προσέφερε τοπικά προϊόντα και τιμητική διάκριση για τον Πήγασο.

Η αποστολή του Συλλόγου «Πήγασος» ήταν δυναμική, εντυπωσίασε και ξεχώρισε κατά την παρουσία της στις εκδηλώσεις.

Θερμά συγχαρητήρια στον πρόεδρο Γρηγόρη Γιωτάκη και στην καθηγήτρια Ελπινίκη Μπάρκα που είναι η ψυχή του συλλόγου και με το πάθος της για την πολιτιστική παράδοση, κάνει τη διαφορά.

Η μάχη του Διρού έχει ιδιαίτερη σημασία για την αντιμετώπιση του Ιμραήμ κατά τη δεύτερη επέλασή του στη Μεσσηνία, στην προσπάθειά του να καθυποτάξει τη Μάνη. Από το πρωί της 22ας Ιουνίου 1826 ο Ιμραήμ άρχισε την επίθεση στις οχυρωματικές θέσεις των Μανιατών στη Βέργα, ανατολικά της Καλαμάτας. Ακολούθησαν επιθέσεις και στις 23 και στις 24 Ιουνίου, κατά τις οποίες περίπου 2.500 Μανιάτες ήλθαν αντιμέτωποι με περίπου 10.000 ιππείς και πεζούς Τουρκοαιγυπτίους και τους απέκρουσαν με επιτυχία. Ο ίδιος Ιμραήμ με μερικά πλοία για αντιπερισπασμό βομβάρδιζε τα παράλια της Μάνης, σε μια ανεπιτυχή προσπάθεια να μετακινήσουν οι Μανιάτες δυνάμεις από το μέτωπο της Βέργας.

Ταυτόχρονα με την επίθεσή τους εναντίον της Βέργας οι Τουρκοαιγύπτιοι επιχείρησαν αποβατική ενέργεια στον όρμο του Διρού τη νύχτα της 21ης προς την 22α Ιουνίου. Οι λίγοι Μανιάτες που είχαν παραμείνει στα χωριά τους αντεπιτέθηκαν με θυελλώδη ορμή. Οι Μανιάτισσες, σχεδόν άοπλες, επίσης αποφάσισαν να υπερασπιστούν την πατρίδα τους. Στο χωριό του Διρού είχαν παραμείνει μόνο οι γυναίκες, οι οποίες με τα δρεπάνια του θερισμού, με πέτρες, με ξύλα, και με τα σώματά τους ακόμη κυνήγησαν τους εχθρούς ως την ακρογιαλιά του Διρού. Πολλοί Αιγύπτιοι ρίχτηκαν στη θάλασσα και κολυμπώντας προσπάθησαν να σωθούν στα πλοία. Παρά τους κανονιοβολισμούς που έριχναν τα πλοία του Ιμραήμ προς εκφοβισμό, οι δρεπανηφόρες γυναίκες της Μάνης έγραψαν τη δική τους ιστορία. Ο όρμος του Διρού κοκκίνισε από το αίμα. «Εύγε σας, με τα εύγε σας, γυναίκες άντρες γίνετε, σαν αντρείωμένες κρούετε, σαν Αμαζόνες μάχεστε» (από μανιάτικο μοιρολόι).

Ηλίας Νίκου

Ένας άγνωστος ήρωας της εθνικής αντιστάσεως

ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ αυτό ο Χωροφύλαξ ΝΙΚΟΥ Ηλίας κατέφυγε στα βουνά και ίδρυσε την πρώτη ανταρτική ομάδα στην Ήπειρο. Συγκέντρωσε γύρω του όλους τους καταδικωμένους από τους Άλβανο-τσάμηδες και Ίταλους πατριώτες της περιοχής. Μαζί του στα πρώτα του βήματα οι περίφημοι για την κατοπινή τους δράση όπλαρχηγοί Βασίλης Μπαλούμης και Κωνσταντίνος Γεωργίου. Οι προσερχόμενοι στην ομάδα ΝΙΚΟΥ όρκίζοντο ένωπιον ιερέως και ο Άρχηγός είχε κατασκευάσει προσωπική σφραγίδα με την ένδειξη «Υποστηρικτής του Χριστιανισμού -Ηλίας Νίκου». Με την ένδειξη αυτή έστειλε εκατοντάδες επιστολές σε «Έλληνες πατριώτες της περιοχής για να τους έμπνευσε αλλά και απειλητικές τοιαύτες στους εγχώριους Μουσουλμάνους τους οποίους καλούσε να παραμείνουν ήσυχoi για να μην προκαλέσουν τα αντίποινά του.

Η δραστηριότητα της ομάδας ΝΙΚΟΥ, που έφθανε τους 30 άνδρες, δεν περιορίστηκε τοπικά στην Θεσπρωτία αλλά επεξετάθηκε και στους γειτονικούς Νομούς Ίωαννίνων και Πρεβέζης. Έπ' αυτού ο ιστορικός Κωνσταντίνος Άντωνίου γράφει. «Από της Πάργης, μέχρι των προθύρων των Ίωαννίνων και από του Καλαμά, μέχρι των προθύρων της Πρεβέζης, ή αύξηθη και διατηρουμένη εις 30 περίπου άνδρας ένοπλος ομάδα Ηλίας ΝΙΚΟΥ, απέβη μία πραγματική προστάτις δύναμις, παντός άδικουμένου και επιφύλακτος παντός προδότου ή άδικούντος».

Με συγκίνηση οι κάτοικοι της περιοχής Παραμυθιάς - Μαργαριτίου - Πάργης και Καναλλακίου είχαν αναλάβει την τροφοδοσία της ομάδας ΝΙΚΟΥ, ενώ ή τοπική Χωροφυλακή έφρόντιζε για τον άνεφοδιασμό των πολεμοφοδίων. Έδωσε πολλές μάχες ή ομάδα ΝΙΚΟΥ με Ίταλους και Άλβανοτσάμηδες στην Θεσπρωτία, θρυλική έμεινε ή μάχη των ύψωμάτων του Σπαθαρίου της 28ης Απριλίου 1942 κατά την όποιαν οι Άλβανοτσάμηδες υπέστησαν τελειωτική συντριβή και για πολύ χρόνο άφησαν άνερόκλητη τη περιοχή. Ο ΝΙΚΟΥ εκτός των άγώνων του έναντιόν Ίταλών και Άλβανοτσάμηδων στρέφεται και έναντιόν των δοσιλόγων μαυραγορίτων - ληστών και κακοποιών. Οι κάτοικοι σε κάθε περίπτωση ζητούν την επέμβαση του και αυτός δεν άρνείται τώ χρέος του.

Έτσι για παραδειγματισμό και με αίτησι των κατοίκων της περιοχής την 7-8-1942 εις Πετούσιον φονεύει τόν Κ. Μαμούρη, συνεργάτη των Ίταλών και επικίνδυνον ζωοκλέφτη, καθ' ήν στιγμή όδηγοϋσε ληστευθέντα σφαγία και άφησε στο πτώμα του τώ έξής σημείωμα :

«Ω διαβάτες, διαβάστε, οι προδοτάι κατά της πατρίδος τιμωρούνται με θάνατον. Υποστηρικτής Χριστιανισμού. Κεραυνός»,

Η δραστηριότητα της ομάδας ΝΙΚΟΥ στην Θεσπρωτία εκράτησε έννεα μήνες και είχε σωτήρια για τους Έλληνικούς πληθυσμούς άποτελέσματα. Εκτός των άλλων οι Έλληνες άνεθάρρυναν και περιφρονούσαν τους Άλβανοτσάμηδες και τους Ίταλους που δεν μπορούσαν να καταβάλουν μια χούφτα άντάρτες που τους διοικούσε ένας Χωροφύλακας. Γιαυτό τώ παράδειγμα του ΝΙΚΟΥ βρήκε μιμητές στους σκληροτράχηλους όρεινούς πληθυσμούς της Θεσπρωτίας και στις άρχες του τίγυ καλοκαιριού του 1942 όλόκληρη ή όρεινή περιοχή της Θεσπρωτίας είχε γεμίσει από μικροομάδες άνταρτών με τοπικούς Άρχηγούς (όπως του Εύαγγελογιάννη, Μπαλούμη, Γεωργίου Κωνσταντίνου κλπ.) που δρούσαν άνεξάρτητα μεταξύ τους και όπου είχαν τώ πλεονέκτημα της εύελιξίας. Έτσι ό ΝΙΚΟΥ έθεώρησε περιττή την παραμονή του στην Θεσπρωτία και τόν Αύγουστο του 1942 μεταφέρει τώ Άρχηγείο του στην περιοχή Λάκκας Σουλίου όπου αρχίζει νέους άγώνες. Άλλά στην περιοχή αυτή τώ παλληκάρι δεν έμεινε άνερόκλητο να δράση σύμφωνα με την συνείδησή του και έδέχθη πιέσεις των εκπροσώπων του ΕΑΜ να συνεργασθί μαζί τους. Τά

μέσα Οκτωβρίου 1942 στο χωριό Τσαγκάρι έπισκέφτεται τόν ΝΙΚΟΥ ό ΠΡΙΦΤΗΣ εκπρόσωπος του ΕΑΜ της περιοχής και του προτείνει να προσχωρήσει στο ΕΑΜ. Ο ΝΙΚΟΥ άρνείται να συνεργασθί με ύποπτα έθνικά στοιχεία και οι Ίνστρούκτορες του ΕΑΜ άποφασίζουν να τόν δολοφονήσουν. Η άπόπειρα όμως άπέτυχε, γιατί οι τρεις έγκάθετοι του ΕΑΜ που είχαν προσχωρήσει στην ομάδα του με σκοπό να τόν δολοφονήσουν, άπεκαλύφθησαν από ένα έξυπνο τέχνασμα του ίδιου του Άρχηγού και έξουδετερώθησαν. Τόν προσεταιρισμό του ΝΙΚΟΥ έπεδίωξε και ό ΕΔΕΣ. Τόν Φεβρουάριο του 1943 έπιτροπή στελεχών του ΕΔΕΣ με έπικεφαλής τόν Υπαρχηγό της Όργανώσεως Κομνηνό Πυρομάγλου έπεσκέφθη τόν ΝΙΚΟΥ στους Κοπάνους και του παρέδωσε την από 9-2-1943 επιστολή του Ζέρβα με την όποία ό Άρχηγός του ΕΔΕΣ έζητούσε από τόν ΝΙΚΟΥ να προσχωρήσει στην Όργάνωσή του. Ο ΝΙΚΟΥ παρ' όλο τώ σεβασμό που είχε στο πρόσωπο του Ζέρβα άρνήθηκε να προσχωρήσει στην Πολιτική Όργάνωση του ΕΔΕΣ και άπήντησε ότι θα πράξη τώτο μόνον όταν ό ΕΔΕΣ καταρτίσει ένοπλα τμήματα στην περιοχή, γιατί αυτός δεν ήμπορούσε να διαλύσει τώ δικό του ένοπλο τμήμα με τώ όποιο πολεμούσε σχεδόν δύο χρόνια και να προσχωρήσει σε πολιτική Όργάνωση. Στις άρχες Μαρτίου 1943 ό Πυρομάγλου μεταβαίνει στο Κρυφοβό Δωδώνης και έχειρίζει νέαν έπιστολή του Ζέρβα στόν Νίκου με την όποιαν δίδονται περισσότερες έγγυήσεις για την προσχώρησή του στόν ΕΔΕΣ. Την παραθέτουμε αύτούσια γιατί άπ' αυτήν βγαίνει τώ μέτρο κρίσεως της άξίας των πρds την Πατρίδα προσφερθεισών ύπηρεσιών του Χωροφύλακος -Οπλαρχηγού ΝΙΚΟΥ Ηλίας.

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ

Ξαστεριά· κλαράκι δέν κουνιέται. Τὸ φεγγάρι φωτίζει καθαρά, κατακάθαρα τὰ βουνὰ τῆς Μανωλιάσας καὶ τοῦ Ὀλύτσικα, ποὺ τέτοια ὥρα μᾶς φαίνονται διπλὰ στὸν ὄγκο καὶ στὸ ὕψος. Μπορεῖ κανεὶς νὰ διακρίνῃ τὶς προφυλακὲς μᾶς ἐπάνω σ' αὐτὰ, σωρούς ἀπὸ φαντάρους ριχμένους τὸν ἓνα ἐπάνω στὸν ἄλλο, νὰ ξεκουράζονται στὴν ἀστροφεγγιά, ποὺ εἶναι γι' αὐτοὺς πολὺτιμη· γιατί δὲν ἀφήνει τοὺς Ἀρβανίτες νὰ μεταχειριστοῦν ἓναν ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς τρόπους ποὺ ξέρουν, τὸν αἰφνιδιασμό, γιὰ νὰ φτάσουν στὴ γραμμὴ καὶ νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν. Θ' ἀναπαυθοῦν ἀπόψε. Ποῦ καὶ ποῦ κανένας ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μᾶς πετιέται ξαφνικά καὶ δὸς του ἐπάνω κάτω νὰ ζεστάνῃ λίγο τὸ παγωμένο του κορμί. Τὸ δυνατό κρῦο μᾶς περνοιάζει τὰ κόκαλα καὶ κάνει τὴ μέση μᾶς καὶ τὶς πλάτες νὰ πονοῦν.

- Μιὰ βραδυὰ εἶναι καὶ αὐτὴ καὶ θὰ περάσῃ, βρὲ παιδιὰ· ὅλοι ὑποφέρουν σήμερα γιὰ τὴν πατρίδα· ὅλα θὰ περάσουν, εἴπα. Οὔτε κουβέντα πιά... Γύριζα καὶ δὲν μποροῦσα νὰ βγάλω ἀπὸ τὸ μυαλό μου, ὅτι ἡ βραδυὰ ἐκεῖνη ἦταν Χριστουγεννιάτικη. Ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μου κανένας δὲν τὸ εἶχε σκεφτῇ. Ἦμουν νευρικός καὶ προσπαθοῦσα νὰ συνθίσω τὸν ἑαυτό μου στὴ συγκίνηση ποὺ θὰ δοκίμαζα μὲ τὴ χαρὰ τῶν στρατιωτῶν μου γιὰ κάτι ἑκτακτὸ ποὺ τοὺς προετοίμαζα. Βρισκόμουν ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλυβάκι μᾶς, ὅταν ἄκουσα τὸ στρατιώτη, ποὺ ἔγραφε ἓνα γράμμα, νὰ ρωτᾷ πόσες τοῦ μὴνὸς εἶχαμε.

- Ρώτα τὸν κύρ λοχία, τοῦ εἶπε ἓνας.

- Εἴκοσι τέσσερες, τοῦ φώναξα κι ἀποτραβήχτηκα βιαστικός.

- Βρὲ παιδιὰ, εἴκοσι τέσσερες! Παραμονὴ Χριστοῦγεννα σήμερα καὶ δὲν τὸ σκεφτήκαμε... Γιὰ σκεφτῇτε, βρὲ παιδιὰ... Ἐφτασαν σ' αὐτιά μου τὰ λόγια αὐτὰ ἀπὸ δέκα στόματα. Εἶχα ἄρκετὰ τραβηχτῇ ἀπὸ τὸ φυλάκιο, ὅταν εἶδα τοὺς φαντάρους μου ἓνα ἓνα νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ καλυβάκι καὶ νὰ μὲ πλησιάζουν· σὲ λίγο ἦταν ὅλοι γύρω μου.

- Ἀκοῦς, Χριστοῦγεννα, κύρ λοχία, καὶ νὰ μὴν τὸ καταλάβωμε καθόλου. Πῶς θὰ τὴν περάσουν τὴν αὐριανὴ μέρα τὰ καπνέμα τὰ σπίτια μᾶς... Ἀχ! δόλια μάνα! Καὶ κοίταζαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ ὅλοι μαζὶ ἑμένα. Τὶ ζητοῦσαν ἀπὸ μένα; Κι ἐγὼ εἶχα σπίτι καὶ μάνα· ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐγὼ ἤμουν ὁ μόνος ἀνῶτέρός τους ἐκεῖ. Ἦμαστε ὅλοι περισσότερο περή-

φανοι, γιατί μιὰ τέτοια μέρα τόσο ὑποφέραμε· ἤμουν ἀκόμη πιὸ εὐτυχὴς ἐγὼ, γιατί περίμενα ἔπειτα ἀπὸ λίγο κάτι νὰ παρουσιάσω στοὺς στρατιῶτες μου, ποὺ ἀπὸ μέρες τώρα ζοῦσαν μόνο μὲ ψωμί, καὶ αὐτὸ σὰν ἀντίδωρο. Σὲ λίγο ἓνας ἓνας τραβήχτηκαν στὸ καλυβάκι, κι ἔμεινα μόνος. Χριστοῦγεννα! Πῶς περνούσαμε ἄλλες χρονιὲς μὲ τὸν πατέρα, τὴ μητέρα καὶ τ' ἀδερφάκια μᾶς! Ἀπὸ νωρὴς ψώνια καὶ ψώνια, τὰ μικρὰ τί χαρές! Γέμιζε τὸ σπίτι ἀπὸ γέλια κι ἀπαιτήσεις.

- Μαμά, τὸ βράδυ νὰ μὲ σκώσης νὰ πάω στὴν ἐκκλησία.

- Καλὰ, κοιμήσου τώρα, ἂν θέλῃς νὰ σκωθῇς. Πῶς πεταγόμαστε τὴ νύχτα ἀπὸ τὸν ὕπνο, ὅταν ἀκούγαμε τὸ γλυκό, χαρμόσυνο ἦχο τῆς καμπάνας. Στὸ δρόμο ἐκεῖνο τὸ βράδυ κανένας φόβος· ἓνας ἓνας, νέοι, γέροι, γριές, παιδιὰ, χωμένοι στὰ παλτά τους, τραβοῦσαν γιὰ τὴν ἐκκλησία· ἀλήθεια, πῶς μᾶς ἄρεσε κι ἐμᾶς τῶν παιδιῶν ἡ ἐκκλησία ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα τί χαρά! Χριστόψωμα, γαλοπούλες, φρούτα παντοῦ ἐορτάσιμα ροῦχα, στὰ σπίτια, στοὺς δρόμους, παντοῦ. Οὔτε σχολεῖο ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες οὔτε τίποτε. Καὶ τώρα, ἐπάνω στὸν Ὀλύτσικα, ἔχομε τὸ κανόνι γιὰ καμπάνα καὶ τὸ ὑπαιθρο γιὰ ἐκκλησία· κάτι εἴμαστε κι ἐμεῖς τώρα. Πολλὲς φορὲς ὁ στρατηγὸς θὰ σκέφτηκε: «καὶ ἀπὸ κεῖ καλὰ εἴμαστε ἀσφαλισμένοι». Καὶ οἱ στρατιῶτες ἐπάνω στὴ Μανωλιάσα, ποὺ τοὺς φυλάγαμε τὰ πλευρά, πάντα πιὸ ἥσυχια θὰ κοιμόνταν, ὅταν μᾶς ἐνωθῶν πλάϊ τους. Τί τιμὴ ἀλήθεια! Καλὰ ἦταν τὰ περασμένα Χριστοῦγεννα, ἀλλὰ τὰ τωρινὰ εἶναι ἐκεῖνα ποὺ δὲ θὰ ξεχάσωμε ποτέ. Οἱ στρατιῶτες μου κοιμοῦνται· τί ὄνειρα νὰ βλέπουν;

Ἀσφαλῶς οἱ περισσότεροι θὰ εἶναι στὰ σπίτια τους, μερικοὶ καὶ στὴν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ τους. Βήματα ἀπὸ τὸ μονοπάτι, ποὺ εἶχα προσδιορίσει γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Δεναξᾶ καὶ τοῦ Πράγια, μὲ ἔκαναν νὰ τρέξω πρὸς τὰ ἐκεῖ.

- Καλῶς ὥρισε, Δεναξᾶ· τί γίνεται, βρὲ παιδί; ποῦ εἶναι ὁ Πράγια;

- Γεῖά σου, κύρ λοχία· χρόνια πολλὰ· μὲ τὸ καλὸ στὰ σπίτια μᾶς, καὶ τοῦ λόγου σου μὲ μακρὺ σπαθί. Μὲ μακρὺ σπαθί ὥστε τὸ καταλάβαιναν οἱ στρατιῶτες μου, ὅτι κάτι μποροῦσε νὰ βγῇ καὶ γιὰ μένα ἀπὸ τὴ νίκη, σκέφτηκα.

- 'Ο Πράγιας, κύρ λοχία, έξακολουούθησε ό Δεναξᾱς, ψήνει τὸ κρέας κάτω στὴ ρεματιά· σὲ μιὰ ὥρα θὰ εἶναι ἔτοιμο· ἔξη ὁκάδες χοιρινὸ πρῶτης γραμμῆς· ἔχομε κι ἄλατι καὶ πιπέρη· ἕνα παγοῦρι κονιάκ, τρία κουτιά λουκούμια καὶ δυὸ ψωμιά χωριάτικα, φῖνα· μοῦ εἶπε ὁ ὑποσιτιστής, ὅτι θὰ μᾶς στείλουν καὶ χρυστόψωμα, ἀλλὰ αὐτά, νὰ σοῦ πῶ, κύρ λοχία, δὲν τὰ περιμένω· εἶδα νὰ δουλεύουν δυὸ τρεῖς στοὺς φούρνους, ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ δὲν ἔλεγαν καλημέρα σὲ φούρναρη στὴν πατρίδα.

- Ἄφρησε τὰ σακκίδια, Δεναξᾱ, ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλύβι καὶ πήγαινε, παιδί μου, νὰ βοηθήσης τὸν Πράγια. Ἐφυγε κι ἐγὼ τράβηξα στὸ καλύβι. Τοὺς βρῆκα ὅλους νὰ κοιμούνται.

- Ἔ, παιδιά, σπκωθῆτε, τοὺς εἶπα ἐπιτακτικά· δὲ σεβάστηκα ἐκείνη τὴ στιγμή τὸν ὕπνο τους. Ξαφνιασμένοι πετάχτηκαν ὅλοι ἐπάνω καὶ ἀπλωσαν τὰ χέρια στὰ τουφέκια,

- Τί εἶναι; τί τρέχει, κύρ λοχία; Εἶχαν συνηθίσει τόσον καιρὸ σὲ τέτοια ξυπνήματα.

- Καθίστε κάτω, τοὺς εἶπα· ἀφῆστε τὰ ὄπλα δὲν εἶναι τίποτε· κάτι ἤθελα νὰ σᾶς πῶ. Κάθισαν ὁ ἕνας δίπλα στὸν ἄλλο, τακτοποιώντας τοὺς μανδύες καὶ τὶς παλάσκες τους, ποὺ τόσον καιρὸ τώρα ἔγιναν ἀναπόσπαστες ἀπὸ τὴν τουαλέττα τοῦ ὕπνου τους.

- Ἀκούστε, παιδιά, νὰ σᾶς πῶ. Τέτοια μέρα καὶ ὥρα - ἦταν περασμένα μεσάνυχτα - οἱ καμπάνες στὰ χωριά καὶ στὶς πόλεις χτυποῦν καὶ οἱ Χριστιανοὶ πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία, νὰ γιορτάσουν τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ μας καὶ νὰ τοῦ ζητήσουν τὴν εὐλογία του. Κι ἐμεῖς ἐδῶ ἐπάνω, ποὺ εἴμαστε, δὲν πάψαμε νὰ εἴμαστε Χριστιανοὶ καὶ νὰ ἔχωμε ἀκόμη περισσότερη ἀνάγκη ἀπὸ τὴ βοήθειά του. Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ σᾶς ξύπνησα, νὰ κάνωμε τὴν προσευχή μας καὶ νὰ ποῦμε κανένα χρυστουγεννιάτικο τροπάριο· ἐγὼ ξέρω μερικά, καί, ἂν ξέρη καὶ κανένας ἀπὸ σᾶς, τὸ λέει· δὲν ἔκανα καλὰ, παιδιά;

- Καλὰ ἔκανες, κύρ λοχία. Γονάτισα καὶ γονάτισαν καὶ οἱ στρατιῶτες μου· ἔκανα τὸ σταυρὸ μου, τὸν ἔκαναν κι αὐτοὶ μὲ τὸ κεφάλι κάτω.

- «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...», ἀκούστηκε σιγανή, ραγισμένη ἀπὸ τὴ συγκίνηση, ἡ φωνή μου. Μερικοὶ στρατιῶτες μου σταυροκοποῦνται διαρκῶς καὶ ἄλλοι σταματοῦν γιὰ λίγο, γιὰ νὰ ξαναρχίσουν πάλι· ὅλοι μουρμουρίζουν καὶ βοηθοῦν. Τὰ δάκρυά μας κατρακυλοῦν στὶς ἀπλυτες γενειάδες μας· ἡ συγκίνηση μᾶς παραλύει τὰ σαγόνια καὶ μᾶς κόβει τὴ φωνὴ στὸ λαρύγγι. Δὲν ξέρω πῶς τελείωσε ἐκεῖνο τὸ τροπάρι· ἕνας στρατιώτης ἀρχίζει τώρα δυνατώτερα:

- «Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκει!...». Βοηθοῦμε ὅλοι, κρατοῦμε τὸ ἴσο. Ἡ πρώτη συγκίνηση πέρασε καὶ ἡ ψαλμωδία μας τώρα ἀκούγεται πιδ ἁρμονική. Δυὸ στρατιῶτες μου κρυφομιλοῦν καὶ πιάνοντας τὰ τουφέκια τους ἐτοιμάζονται νὰ βγοῦν. Τοὺς κοίταξα στὰ μάτια.

- Νὰ ἔρθουν κι ἐκεῖνοι οἱ καημένοι, ν' ἀκούσουν λίγη λειτουργία, μοῦ εἶπαν καὶ ὑπονοοῦσαν τοὺς διπλοσκοποῦς. Κι ἔφυγαν. Τὰ λόγια αὐτὰ μὲ

συγκίνησαν τόσο πολὺ, ποὺ νόμισα γιὰ μιὰ στιγμή, ὅτι θὰ σταματήσω ἡ καρδιά μου. Τὸ στήθος μου στένευε, τὰ μάτια μου ἔτρεχαν, τὸ σῶμα μου ἔτρεπε. Λειτουργία! Πραγματικὴ λειτουργία ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ εἶχε ἔξαγνίσει ὁ πόλεμος καὶ ποὺ τὴν καρδιά τους πλημμύριζαν τὰ πιὸ εὐγενικά αἰσθήματα. Ἦταν πραγματικὴ προσευχή ἐκείνη

- «Ἡ γέννησίς Σου, Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν», ψάλλαμε τώρα. Τὴ στιγμή ἐκείνη οἱ διπλοσκοποῖ, ποὺ τοὺς ἄλλαξαν οἱ ἄλλοι δυὸ, ποὺ βγήκαν πρωτότερα, πρόβαλαν τὸ κεφάλι τους στὸ καλύβι. Ἐκαναν τὸ σταυρὸ τους καὶ γονάτισαν κι αὐτοί. Δὲν ξέραμε τίποτε ἄλλο νὰ ποῦμε κι ἡ λειτουργία τελείωσε. Οἱ στρατιῶτες μου σταυροκοπιόνταν ἀκόμη, ὅταν γύρισα μὲ τὸ σακκίδιο, ποὺ εἶχε ἀφήσει ἔξω ἀπὸ τὸ καλύβι ὁ Δεναξᾱς. Ἄνοιξα ἕνα κουτὶ λουκούμια καὶ τὸ πρότεινα στοὺς στρατιῶτες μου νὰ πάρουν ἀπὸ ἕνα· τὸ πήραν. Τοὺς ἔδωσα καὶ τὸ παγοῦρι μὲ τὸ κονιάκ.

- Πιέτε λιγάκι, παιδιά, νὰ ζεσταθῆτε καὶ νὰ εὐχηθῆτε γιὰ τὴ σημερινὴ ἡμέρα. Ἦπιαν ὅλοι καὶ τελευταῖος ἐγὼ. Ἐτρέμαμε ὅλοι· μερικοὶ δὲν μπορούσαμε οὔτε νὰ εὐχηθῶμε· σπκώναμε μόνο τὸ παγοῦρι στὴν ὑγεία τῶν ἄλλων, χωρὶς νὰ μιλοῦμε καθόλου. Νὰ καὶ ὁ Δεναξᾱς μὲ τὸν Πράγια μὲ τὸ ψημένο κρέας τεμαχισμένο σ' ἕνα ἀντίσκηνο· οἱ στρατιῶτες τὰ ἔχασαν.

- Ἀ! κύρ λοχία, ποίος τὸ περίμενε! Κι ἔνιωθα τὰ χέρια τους νὰ μοῦ χαϊδεύουν τὰ γένεια, τὰ μαλλιά, τὶς πλάτες· ἡ εὐγνωμοσύνη τους γιὰ τὴ μικρὴ μου φροντίδα γι' αὐτοὺς μιὰ τέτοια μέρα ξέσπασε στὰ χάρδια ἐκεῖνα. Πόσο ἤμουν εὐχαριστημένος γιὰ τὴ δική τους εὐχαρίστηση.

- Ἐμπρός, παιδιά· τρώτε καὶ ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ τὸ Πάσχα νὰ τὸ κάνωμε στὰ σπίτια μας νικητές. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὅλοι ψακουλεύαμε, χωρὶς νὰ τρῶη κανεὶς. Ἡ συγκίνηση μᾶς εἶχε κόψει τελείως τὴν ὄρεξη. Ὅποτε τὰ θυμήθηκα τὰ Χριστούγεννα ἐκεῖνα, ποτὲ δὲν μπόρεσα νὰ συγκρατήσω τὴν καρδιά μου νὰ μὴν τρέμῃ καὶ τὰ μάτια μου νὰ μὴν τρέχουν...

(πηγή: Αναγνωστικὸ Στ' Δημοτικοῦ, ΟΕΔΒ, 1939, 9-15)

• Λεξιλόγιο:

προφυλακές..... τα μέτρα που λαμβάνονται για την ασφάλεια του στρατεύματος, όταν αυτό σταθμεύει

αποτραβήχτηκα... απομακρύνομαι

αντίδωρο..... μικρὸ κομμάτι ἀπὸ πρόσφορο, τὸ ὁποῖο ὁ παπὰς μοιράζει στο ἐκκλησίασμα μετὰ τὸ τέλος τῆς Θεῆας Λειτουργίας

ρεματιά στενὸ, μακρὸ καὶ βαθύ ἀνοιγμα σε ορεινὸ ἔδαφος, μέσα στο ὁποῖο κυλοῦν τα νερά χειμάρρου

φῖνα ἐξαιρετικὴς ποιότητος ἡ μορφῆς· ἐκλεκτὸ

ὁκάδες παλαιὰ μονάδα βάρους

ἀναπόσπαστες..... που δεν μπορούν να χωριστούν

τροπάρι..... λειτουργικὸς ὕμνος

Καρτ ποστάλ με το ιστορικό υπερωκέανειο «Κυρήνεια» που μετέφερε μετανάστες στην Αυστραλία, μεταξύ αυτών και το Χρήστο Νίκου. Το ταξίδι κρατούσε ένα μήνα.

Η πρώτη γυναίκα πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Η καθηγήτρια του Τμήματος Ιατρικής, **Άννα Μπατιστάτου** εξελέγη, με την πρώτη ψηφοφορία, η πρώτη γυναίκα πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Αφού ολοκληρώθηκε η Επίδοση του Πρυτανικού Διασήμου από τον απερχόμενο πρύτανη Τριαντ. Αλμπάνη στη νεοεκλεγείσα πρύτανη, η κα Μπατιστάτου έκανε λόγο για την νέα ταυτότητα και το ακαδημαϊκό όραμα για το πανεπιστήμιο, ώστε να καταστεί ελκυστικό για τους μελλοντικούς φοιτητές, αλλά και για τα ακαδημαϊκά στελέχη. Μεταξύ των άλλων ανέφερε: «Η αποστολή μας είναι η παραγωγή και μετάδοση της γνώσης χωρίς αποκλεισμούς, με την ενίσχυση της ποιοτικής και πρωτοποριακής έρευνας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης των φοιτητών, ώστε να αποκτήσουν τα καλύτερα εφόδια για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Προσωπικά, πιστεύω στην ανάκαμψη και στην ανάταξη της συλλογικής μας ακαδημαϊκότητας. Οι βασικές μας προτεραιότητες θα πρέπει να είναι η ενίσχυση της έρευνας υψηλού επιπέδου, η διάδραση και η ενίσχυση των διεπιστημονικών συνεργασιών με ελληνικά και διεθνή πανεπιστήμια, η τροφοδότηση της καινοτομίας με την εγκυρότητα και την ποιότητα της έρευνας».

Γνωριμία με τα μνημεία της πόλης των Ιωαννίνων

Αρσένης Γεροντικός

Η ορεικάλκινη προτομή είναι έργο του Κυριάκου Ρόκου, το πρόσωπο που αναπαριστά είναι ο Αρσ. Γεροντικός και η χύτευση έγινε στο κυτήριο του Ν. Σπούρδα το 1972. Στην αριστερή πλευρά του έργου υπάρχει αφιέρωση και η υπογραφή του γλύπτη: «ΣΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ ΜΟΥ ΡΟΚΟΣ ΧΥΤΗΡΙΟ Ν. ΣΠΟΥΡΔΑ». Η βάση είναι φτιαγμένη από μεγάλες σχετικά πέτρες, με αρμούς και το πλάτος είναι το ίδιο με το πλάτος της προτομής.

Ο Αρσένης Γεροντικός γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1900 και πέθανε στα Γιάννενα το 1990. Γόνος παλιάς Κερκυραϊκής οικογένειας από πατέρα και Ηπειρωτικής από τη μητέρα.

Σπούδασε ξένες γλώσσες στο εξωτερικό (Γαλλία, Ελβετία), όπου έζησε αρκετά χρόνια. Το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του το πέρασε στα Γιάννενα, όπου δίδαξε τη γαλλική γλώσσα στη Μέση Εκπαίδευση, στην Παιδαγωγική Ακαδημία και για πολλά χρόνια- στη Ζωσιμαία Σχολή. Ήταν διανοούμενος μεγάλης ακτινοβολίας, έγραψε ποιήματα και μετέφρασε γάλλους συγγραφείς.

Συνεργάτης του περιοδικού Ηπειρωτική Εστία επί πολλά χρόνια, δημοσίευσε μεταφράσεις από τα Γαλλικά (Λα Φονταίν, Ρακίνας, Ρεμπώ, Μπωντλαίρ), από τα Γερμανικά (Γκαίτε, Σίλλερ), από τα Αγγλικά (Μπερνς, Πόου) και από τα Ιταλικά (Δάντης κ. ά.).⁵⁷

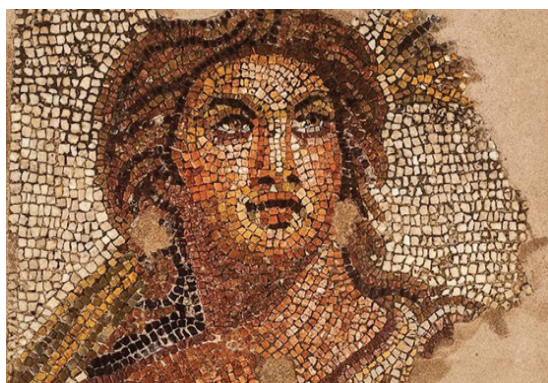
Η σύζυγός του Ελένη κληροδότησε στο Δήμο Ιωαννιτών σημαντική κινητή και ακίνητη περιουσία στα Γιάννενα και την Κέρκυρα.

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Πώς απεικόνιζαν οι αρχαίοι Μακεδόνες τις τέσσερις εποχές

Τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου, το οποίο απεικονίζει μία μορφή σε προτομή, με μακριά καστανά μαλλιά, με το πρόσωπο στραμμένο ελαφρά προς τον αριστερό της ώμο, να προβάλλει σε φόντο από ανοιχτόχρωμες ψηφίδες.

Φορά ιμάτιο που αφήνει ακάλυπτο το δεξί μέρος του στήθους, ενώ πίσω της διακρίνεται μια δέσμη από στάχυα. Πρόκειται για την προσωποποίηση της εποχής του καλοκαιριού. Η μορφή αποδίδεται με λίθινες ψηφίδες στα φυσικά τους χρώματα, όπου κυριαρχούν οι έντονες χρυσοκάστανες αποχρώσεις, τονίζοντας έτσι τη σύνδεση με τη συγκεκριμένη εποχή του χρόνου.

Η απεικόνιση του θέρους

Ψηφιδωτά δάπεδα με απεικονίσεις της Άνοιξης/Φθινοπώρου, του Χειμώνα, του Ωκεανού και της Θάλασσας

Το ψηφιδωτό αυτό, μαζί με άλλα τέσσερα που απεικονίζουν τις προσωποποιημένες μορφές του Χειμώνα, της Άνοιξης (ή του Φθινοπώρου), του Ωκεανού και της Θάλασσας, διακοσμούσαν το ψηφιδωτό δάπεδο μιας ρωμαϊκής οικίας, πιθανότατα στη Θεσσαλονίκη. Εντοπίστηκαν και αποκολλήθηκαν στη διάρκεια ανασκαφής τη δεκαετία του 1930.

Τα ψηφιδωτά χρονολογούνται στα τέλη του 3ου αι. μ.Χ., με βάση κυρίως τεχνολογικά κριτήρια, όπως: ατέλειες στον σχεδιασμό και την προοπτική, γραμμικότητα στην απόδοση των λεπτομερειών, έντονη σχηματοποίηση στις πτυχώσεις των ρούχων, αδυναμία συγχώνευσης των χρωμάτων.

Το συγκεκριμένο ψηφιδωτό φυλάσσεται στις αποθήκες του ΑΜΘ, μαζί με τις απεικονίσεις του Ωκεανού και της Θάλασσας. Στη μόνιμη έκθεση «Θεσσαλονίκη, Μακεδονία μητρόπολις» μπορείτε να δείτε τους ψηφιδωτούς πίνακες του Χειμώνα και της Άνοιξης/Φθινοπώρου.

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΠΟΥ ΣΩΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΞΕΡΙΣΜΟ & ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Συγκλονιστική είναι η μαρτυρία της Ελένης Καραντώνη από το Μπουνάρμπασι, έντεκα χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Σμύρνης («Εξοδος», Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών):

«Άρχισε ο στρατός μας να φεύγει. Χτυπούσαν τις πόρτες μας και ζητούσαν ρούχα για να βγάλουν το κακί από πάνω τους. Πόσους δεν ντύσαμε! Οι μεγάλοι οι δικοί μας ξεκουμπιστήκαν και φύγανε κι αφήσαν τον κόσμο στο έλεος του Θεού. Έφταναν οι στρατιώτες ξυπόλητοι, γυμνοί, κουρελιασμένοι, ηρπησμένοι, νηστικοί. Οι Τούρκοι κατεβαίνουν και σφάζαν τους Έλληνες. Το ίδιο έκαναν και οι δικοί μας. Παντού φωτιά και μαχαίρι άκουες και έβλεπες. Από τους κατοίκους του Μπουνάρμπασι έμειναν καμιά δεκαριά οικογένειες...

Μερικοί κατάφεραν να φύγουν, σέρνοντας με την κοιλιά προς το Σικλάρι και από κει στη Σμύρνη. Τους άλλους όλους τους ατιμάσανε, τους σφάζανε, τους κρεμάσανε, τους κάψανε. Κι εκείνους που κατάφεραν από το Σικλάρι να φτάσουν στη Σμύρνη, όταν ήρθε ο Κεμάλ, τους έπιασε και τους έσφαξε.

Εμείς βρισκόμασταν στη Σμύρνη. Πλημύρρα οι μαχαλάδες στο αίμα. Βάλανε φωτιά οι Τούρκοι, μια ώρα μακριά. «Μη φοβάστε είναι μακριά», μας είπε ο νοικοκύρης του σπιτιού που μέναμε. Σ' ένα τέταρτο η φωτιά είχε έρθει σε μας. Ρίχνανε βενζίνη και προχωρούσε. Βγήκαμε στο δρόμο. Φωτιά από τη μια, θάλασσα από την άλλη. Βρισκόμασταν στη μέση. Και οι Τσέτες (σ. σ. οι άτακτοι Τούρκοι) βρισκόνταν στη μέση, και σφάζαν και σκοτώναν.

Τη νύχτα οι Τσέτες έκαναν επίθεση ν' αρπάξουν, να σφάξουν, ν' ατιμάσουν. «Βοήθεια! Βοήθεια!» φώναζε ο κόσμος. Τα εγγλέζικα πλοία ήταν απέναντι. Έριχναν τους προβολείς. Σταματούσαν για λίγο. Τη νύχτα θέλαμε να πάμε προς νερού μας. Πήγαμε λίγο πιο έξω, φρίκη! Βρεθήκαμε σε μια χαβούζα (σ.σ. μεγάλο ανοικτό λάκκο). Γύρω γύρω, στα χείλια της χαβούζας σπαρταρούσαν κορμιά, και μέσα η χαβούζα ήταν γεμάτη κεφάλια. Έπαιρναν όποιον έπιαναν, τον πήγαιναν στην άκρια της χαβούζας, έκοβαν το κεφάλι και το έριχναν μέσα στην χαβούζα και τα κορμιά τα άφηναν να σπαρταρούν γύρω γύρω. Ήταν φοβερό. Όσοι το είδαν τρελάθηκαν. Το τρελοκομείο γέμισε από τρελούς σαν ήρθαμε. Εκεί σ' αυτό το μέρος χάσαμε και τον πατέρα μου. Τον αδελφό μου τον έσφαξαν στο χωριό. Έβγαλαν, μετά, ιταλικά και ελληνικά πλοία και μας πήραν. Πόσους; Ούτε ένα είκοσι τοις εκατό δεν επήραν. Τέτοια καταστροφή δεν είδαν τα μάτια μου!».

Τα Βουρλά μας καίγονται (Νίτσα Παρρά - Ευτυχίδου)

«Πριν φύγουμε από το σπίτι μας, στον Άγιο Χαράλαμπο, αρπάξαμε μια αλλαξιά, κανένα ρούχο, ό,τι χώρεσε σ' ένα μποξά, ό,τι μπορούσε να σηκώσει ο καθένας. Στο δρόμο οι Τούρκοι, άμα κρατούσες μπόγο, σου σπάζαν τα χέρια να σ' τον πάρουν. Αλλά και με την εξάντληση που είχαμε ήταν αδύνατο να περπατήσεις κανονικά. Προτιμούσες ό,τι κρατάς να τα παρατήσεις στο δρόμο. Από τη μια κι από την άλλη του δρόμου ήτανε στοιβάζον οι μπόγοι, δεν μπορούσες να περάσεις. Φέρνανε εμπόδια οι Τούρκοι για να διαλέγουν τις κοπέλες. Οι ακόρταγοι. Στο συνωστισμό του κόσμου που περίμενε, οι ξένοι, οι Αμερικάνοι, το βράδυ ρίχνανε φωτοβολίδες να διευκολύνουν τους Τούρκους να βλέπουν πού υπάρχουν γυναίκες και κοριτσάκια ακόμα, να έρχονται οι Τούρκοι και να τα παίρνουν. Είχαμε ευτυχώς από τον Θεό τη βοήθεια και δε μας πήρανε. Από δίπλα μας ακόμα και την τελευταία στιγμή, βραδιά, παίρνανε κορίτσια που ξεφώνιζαν κι αγριεύαμε και κρυβόμασταν».

Σαρούλα Σκύφτη (από Ερίκιοϊ - Αθήνα)

«Ως το πρωί κήκε η Αγία Φωτεινή. Να κλαίνε τα παιδιά, να τσιρίζουνε. Η καλή μας η τύχη' δυο σκοποί, ο ένας ήταν πολύ πονόψυχος κι είπε στο σύντροφό του: "Δεν μπορώ ν' ακούω τα παιδιά να τσιρίζουν και να καίγονται. Εσύ κάτσε". Και γύρισε σ' εμάς. "Εγώ πάω για καλό σας. Μη κάνετε απόπειρα να φύγετε. Θα φέρω διαταγή και θα σας βγάλω". Όπως και το 'κανε. Πήγε κι έκανε τα παράπονα: πώς μπορείς να σταθείς; Πέφτουν φωτιές απάνου τους. Έφερε τη διαταγή και μας είπε: "Φύγετε, όσοι θέλετε". Έπρεπε να φύγουμε μόνο από μια πόρτα, γιατί η διαταγή δεν ήταν γενική. Σπρωξές, φωνές, αλαλαγμοί. Όλος εκείνος ο κόσμος να κοιτά να βγει από μια πόρτα.

Βγήκαμε στην παραλία. Όσπου να ξημερώσει, καθούμασταν εκεί. Στη νύχτα άκουγες τις φωνές των ανθρώπων που πήγαιναν οι Τούρκοι να ψάξουν για καμιά κοπέλα, για χρήματα. Σα ρίχναν τα βαπορία φωτοβολίδες, σταματούσαν για λίγο, ύστερα πάλι συνέχιζαν' αυτή η δουλειά γίνονταν ώσπου να ξημερώσει ο Θεός τη μέρα. Πολλές αναγκάστηκαν και πνίξαν τα παιδιά τους για να μη φωνάζουν και φανερώσουν τους κρυμμένους. Σφάζαν όπου μπαίναν. Τ' ακούγαμε κι εμείς πως μια πατριώτισσά μας έχασε μ' αυτό τον τρόπο ένα παιδάκι. Τρέξαμε από δω κι από κει, μπας και βρούμε το γαμπρό μου. Δε μπορέσαμε, φοβούμασταν και τους Τούρκους. Βρήκαμε τη νύφη μας και το συμπέθερό μας. Μπήκαμε σε μια μασούνα και βγήκαμε στο Καρσίακα, στη θεία μου. Σαν μας είδαν, κλαίγαν. Κοντά ήταν μια φραγκοκλησιά' ο φραγκόπαπας τους αγαπούσε, ήταν καλός άνθρωπος. Τους έδωσε μια γαλλική σημαία και δεν έρχονταν μέσα οι Τούρκοι».

Τρεις αιώνες μια ζωή (Φιλώ Χαϊδεμένου)

«Δυο μέρες και δυο νύχτες μέναμε όρθιοι στην παραλία περιμένοντας να μπούμε σε κάποιο πλοίο. Χιλιάδες κόσμος, απελπισμένος και εξαθλιωμένος, με μάτια άδεια απ' τα όσα είχαμε δει και την ψυχρή ματωμένη απ' τον πόνο της απώλειας των αγαπημένων μας. Κάρα άδειαζαν πεθαμένους δίπλα μας, όπου έβρισκαν. Το βράδυ, όταν οι Τούρκοι άρχιζαν να βιάζονται και να κακοποιούν όποια γυναίκα έβρισκαν, οι Αμερικανοί άναψαν τους προβολείς των πλοίων και τους έριξαν πάνω μας, για να σταματήσουν κάπως το κακό. Φωνές ακούγονταν: "Τα γυναικόπαιδα να μαρκάρουν πρώτα!" - θαρρείς και υπήρχε και κανένας άντρας ανάμεσά μας...».

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΑΝΩΛΙΑΣΣΑΣ

Bataille de Manoliassa.

«Τ' ακνάρια» συνεχίζουν τη στήλη της ιστορίας δημοσιεύοντας στοιχεία - αποσπάσματα από τον αγώνα για την απελευθέρωση των Ιωαννίνων. Γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη Μανωλιάσσα και συνετέλεσαν αποτελεσματικά στον απελευθερωτικό αγώνα του 1912 - 13. Δημοσιεύουμε αποσπάσματα από το βιβλίο: **Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-13 Πολεμική Έκθεση του Γενικού Επιτελείου Στρατού.**

...συνέχεια από το φύλλο 114

Συνεπώς εάν η Κυβέρνησις επεθύμει την διά των όπλων κατάληψιν των Ιωαννίνων θα έπρεπε να συγκεντρώσει εν Ηπείρω τας αναγκαίους δυνάμεις. Διά των ήδη υπάρχουσών δεν ηδύνατο να επιτευχθεί παρά μία τακτική πολιορκία, η δε διά τούτων άλωσις της πόλεως των Ιωαννίνων θ' απήτει και χρόνον σχετικών μακρόν και θυσίας μεγάλας. Εν συνεχεία την 30ήν του μηνός απέστειλεν ετέρα αναφοράν προς τον επανελθόντα εκ Λονδίνου Προθυπουργόν, δι' ης περιγράφων την μορφήν της εχθρικής τοποθεσίας προς το δεξιόν εξέφερε την γνώμην του, ότι η δι' εφόδου κατάληψις του Μπιζανίου παρουσίαζε πιθανότητας επιτυχίας, πλην όμως αμφέβαλλε περί του δυνατού της διατηρήσεως των θέσεων τούτων εν περιπτώσει εχθρικής αντεπιθέσεως, υποστηριζόμενης υπό του ισχυρού πυρός του πυροβολικού της Καστρίτσας και του Αγίου Νικολάου. Η εξουδετέρωσις του πυροβολικού τούτου θ' απήτει βαρύ πυροβολικόν, αλλά τοιούτον ο στρατός Ηπείρου δεν διέθετεν επαρκές. Ουκ' ήπτον όμως ο Αρχιστράτηγος εγνώριζεν, ότι απεφάσισε να περιορίση την ενέργειαν μόνον κατά του Μπιζανίου και της Καστρίτσας, και διά τούτο προπαρασκεύαζε την μεταφοράν πεδινού και βαρέος πυροβολικού εις Αετορράχην, ίνα εκείθεν καταστή εύκολος και δυνατή η βολή μέχρι της Καστρίτσας συμπεριλαμβανομένης.

Επί πλέον όσο απεφάσισε να κινήση την ΙΙΙ Μεραρχίαν διά Κορυτσάς ως και εν η δύο τάγματα της V διά Φούρκας προς νότον. Υπέβαλλε δ' επί πλέον την γνώμην ότι εάν η Ι Μεραρχία μεταφερομένη εις Αγίους Σαράντα προήλαυε και κατελάμβανε το Δέλβινον θα διευκόλυνε την κατερχομένη εκ Κορυτσάς ΙΙΙ τοιαύτην.

Εις απάντησιν επί της αναφοράς ταύτης ο πρωθυπουργός εξήτησε πληροφορίας περί της δυνάμεως της Ιης Μεραρχίας και περί του αριθμού των στρατευμάτων, άτινα θα απέμενον εις Μακεδονίαν μετά την αναχώρησιν της Ιης Μεραρχίας, ίνα τελικώς αποφασίση επί των προτάσεων του Αρχιστρατήγου.

Προς τούτο διετάχθη το Τμήμα Στρατιάς Μακεδονίας και η Ιη Μεραρχία ν' αναφέρουν σχετικώς εις το Υπουργείον των Στρατιωτικών.

Το Γενικόν Στρατηγείον εν τω μεταξύ αισθανόμενον αυξανόμενν την ανυπομονησίαν του στρατεύματος εξέδωκε την 25ην Ιανουαρίου διαταγήν προς τα τμήματα, δι' ης συνίστα καρτερίαν, επιμονήν και υπομονήν προς εξασφάλισιν της επιτυχίας, ήτις απήτει χρόνον.

Καθ' ον χρόνον συνετελούντο αι ως άνω προπαρασκευαί, εις το μέτωπον ελάμβανον χώραν μικρά επεισόδια, ανταλλασσομένων εκατέρωθεν πυρών πεζικού και πυροβολικού.

Ειδικώς το πυρ/κόν της Στρατιάς Ηπείρου είχε καθιερώσει την εκτέλεσιν συστηματικής αραιάς βολής, και δη νυκτερινής κατα του Μπιζανίου, με σκοπόν τον διαρκή εκνευρισμόν και την εξάντλησιν του εχθρού, προσέτι δε την επίτευξιν καταστρεπτικών αποτελεσμάτων.

Β'. Τμήμα Στρατιάς. Αι VI και VIII Μεραρχίαι εξηκολούθησαν την προπαρασκευήν των διά την επίθεσιν. Την 23ην ο διοικητής του Τμήματος Στρατιάς υπέβαλε δελτίον περί της δυνάμεως των υπ' υτόν τμημάτων, ανερχομένων συνολικώς εις 11.994 τυφέκια και 14 ορειβατικά πυροβόλα.

Η αφικθείσα την επομένην εκ του εσωτερικού πυροβολαρχία διετέθη προς του διοικητού του Τμήματος Στρατιάς η ενίσχυσις του δεξιού και διά βαρέων πυροβόλων, την δε 25ην δι' άλλης αναφοράς υπεβλήθη η παράκλησις όπως αποσταλή ο αρχηγός του πυρ/κού της Στρατιάς προς αναγνώρησιν του προς Καστρίτσαν και Κουτσελιό εχθρικού πυρ/κού, και προς επίτευξιν συνεννοήσεως μετά των διοικητών των Μεραρχιών VI και VIII διά την ρύθμισιν της βολής του υπό τας αμέσους αυτών διαταγών πυρ/κού και κατανομήν των εχθρικών στόχων.

Τα εν γραμμή τμήματα της VI Μεραρχίας εξηκολούθουν να βελτιώνουν την αμυντικήν των οργάνωσιν κατασκευάζοντα τοίχους εκ ξηρολίθων και χαρακώματα πεζικού. Η υγιεινή όμως κατάστασις, των ανδρών χειροτέρευε λόγω της επιδεινώσεως της κακοκαιρίας, και το ποσοστόν των εκ κρουαπημάτων προσβαλλομένων οσημέραι νύζανεν. Υπό τας συνθήκας αυτάς η μαχητική αξία των τμημάτων είχε κατ' ανάγκην υποβιβασθή.

Η VIII Μεραρχία εξηκολούθει επίσης εντατικώς την αμυντικήν οργάνωσιν της κατασκευάζουσα ορύγματα πεζικού και τοίχους εκ ξηρολιθιάς διά την προστασίαν των εν τη πρώτη γραμμή τμημάτων της, άτινα ενηλλάσσοντο κατά 24ωρον. Η μαχητική αξία των μονάδων της ευρίσκετο ωσαύτως εις ουκ εύχάριστον σημείον ένεκα των ιδίων αιτίων, επί πλέον δε και λόγω της δραστηριότητος προς τον τομέα αυτής του εχθρικού πυροβολικού, το οποίον, πλην του ηθικού εκνευρισμού, προκαλεί αρκετάς απωλείας τόσο εν τα εν πρώτη γραμμή τμήματα όσον και εις τας εφεδρείας.

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Λαογραφία - Παράδοση

Ο ήλιος, το φεγγάρι & τ' αστρα στο δημοτικό τραγούδι

Ο λαός θέλει το φεγγάρι σύντροφο, συνεργάτη, παρηγορητή να συμπάσκει μαζί του. Το φεγγάρι θα βρεί ο λαός να πει το παράπονό του και να του γλυκάνει τον πόνο του.

Ορέ φεγγάρι μου αργά αργά τα βήματα σου κόψε κι άκου το κλάμα μιας καρδιάς που χώρισε απόψε
Στα πέρατα εκεί που πας σε λαμπερό φεγγάρι
ριξ τον καημό μου σε γιαλό καημός να μην τον πάρει
Μην τύχει και τον δει η αυγή και δεν ξαναχαράξει
ούτε κι ο ήλιος μην τον δει γιατί στρατί θ' αλλάξει.

Επίσης, το φεγγάρι χρησιμοποιείται στα νανουρίσματα μαζί με το αστρί και την αυγή.

Κοιμήσου αστρί, κοιμήσου αυγή, κοιμήσου νιο φεγγάρι, κοιμήσου που να σε χαρεί ο νιος που θα σε πάρει.

Ακόμη χρησιμοποιείται και στα μοιρολόγια.

Φεγγάρι μου ολοστρόγγυλο, που πας να βασιλέψεις, τη μάνα αφήνεις σκοτεινά κι αλλού θα πας να φέξεις.

Το φεγγάρι θέλει εδώ συμπαραστάτη και παρακαλεί ο ερωτευμένος να φέγγει ως το πρωί: «φέξε μου φεγγαράκι μου να πάω στην αγάπη μου, φέξε ψηλά και χαμηλά, γιατί είναι λάσπες και νερά, φέξε και χαμηλότερα, να πάω γρηγορότερα...

Άλλοτε θέλει να φέγγει το φεγγάρι, κι άλλοτε να 'ναι σκοτεινά: «φεγγάρι μου που 'σαι ψηλά και φέγγεις στο σκοτάδι, μια χάρη απόψε σου ζητώ, μη βγεις στη γη το βράδυ, θα πάω στην αγάπη μου στα δυο γλυκά μου μάτια και θέλω να 'ναι σκοτεινά οι δρόμοι τα σοκάκια».

ΣΤΙΧΟΠΛΟΚΑΚΙΑ

Άγάπησες, αγάπησα κατά ήταν κατωμένα
τώρα σου κάνω ένα βιτζά τραβήξου από μένα,

Άγάπη πούχα κι' έχασα άπ' την κακογνωμιά μου,
τώρα γυρίζω καί τηρώ μου καίγεται ή καρδιά μου.

Άγάπα με νά σ' αγαπώ θέλε με νά σέ θέλω,
θέ νάρθ' καιρός καμιά φορά θά θέλ' σ' νά μή σέ θέλω.

Άγάλια αγάλια μέ καιρό κι' οί έρημοι οί χρόνοι,
νά παιζ' ό λύκος μέ τ' άρνί κι' ό μπουφος μέ τ' άπδόνη

Άπδόνια μου μπιρμπιλία μου τον κάμπο χαιρετάτε
καί σ' τόν όντά που κάθεται σελιάμι νά του πάτε.

Άπδόνια τής Πρωτομαγιάς γοντζιές Μαγίου λουλούδι,
άνοιζε τ' άχειλάκια σου καί πέσ' ένα τραγούδι.

Άειντε μωρέ χαϊνικο σ' τόν κόμπο του λαιμού σου,
μ' έμένα παίζεις καί γελάς κ' άλλου σου δέρν' ό νους σου.

Άνάθεμά σου μυγδαλιά η' άνθίζεις τόν χειμώνα,
δέν καρτερείς την άνοιξη όπου λαλούν άπδόνια.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

- Ου καλός ού νοικακρύς τού χειμώνα χαίριτι.
- Ού μυλουνάς αν τ'νάξ τά γένια τ' φισάν' τη κ'λούρα.
- Πέσι πάπα (ψωμί) νά σι φάου (τεμπέλης).
- Τ'ς νύκτας τη δ'λειά τ' βλέπ' ή μέρα κι γιλάει.
- Από τήν αναβροχιά, ή άναβραχιά καλό είναι καί τό καλάζι.
- Πιάν' τον τζίντζιρα πού τού φτιρό.
- Άνάπουδους χρόνους, δικατρείς μήνις.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- **Απόλκε η εκκλησιά Σκόλασε το πανηγύρ':** Τέλειωσε κάτι, τέρμα τα παραμύθια.

- **Γρεντά:** Βγαίνει από το «γρεντιά» που είναι το κεντρικό δοκάρει που κρατά την στέγη στα παλιά σπίτια. Μτφ. ο μεθυσμένος π.κ. «ο τζες είναι μπιτ γρεντά!».

- **Δρομίτσα (η):** Είδος ψαριού μικρό σε μέγεθος που ζει σε γλυκά νερά.
- **Ζαγκανιέμαι:** Κουνιέμαι περίεργα, πάω γυρεύοντας π.κ. «μη ζαγκανιέσ' ωρε παιδί μ'».
- **Ζιάπα (η):** Ο μεγάλος σε μέγεθος βάτραχος, γνωστός και ως μπράσκα.

- **Τζερεμές (ο):** Ταγάρας, σιέμος.
- **Τσίρλα (η), τσερλιό:** Κόπρانا σε υγρή μορφή.
- **Ματσιαλάω:** Μασουλάω. Ματσιαλάω με τα τσιαούλια μ': μασουλάω με έντονο θόρυβο.
- **Μούκας (ο):** Αυτός που δε μιλάει, ο σιωπηλός.
- **Μπίτσα:** σκόλασα, τελείωσα (από το μπιτ).
- **Μπουρδέγγες (οι):** Χόρτα του βουνού.

Ο Γεώργιος Κ.Ντάφλος στη θέση «ντούσκοκ» με την οικογένειά του.

ΕΝΑΤΗ ΠΑΡΗΛΑΣΕΝ

Ένα μωσαϊκό που απεικονίζει έναν άνδρα να κοιτάζει δεξιά το ηλιακό ρολόι, το ψηφιδωτό έχει φόντο λευκό και οριοθετείται από μια λεπτή ταινία και πρωινό περίγραμμα. Προέρχεται από την αρχαία Δάφνη, προάστειο της αρχαίας Αντιόχειας, Ρωμαϊκός πολιτισμός, 4ος αιώνας μ.Χ. Το μήνυμα της εικόνας, παραδίδεται ξεκάθαρα σε μια ελληνική επιγραφή, η οποία γράφει: **ΕΝΑΤΗ ΠΑΡΗΛΑΣΕΝ**.

Στο κάτω μέρος του ψηφιδωτού υπάρχουν γεωμετρικά σχέδια.

Το Ηλιακό ρολόι είναι μια συσκευή που μετρά το χρόνο με βάση τη θέση της σκιάς που ρίχνει ο ήλιος

πάνω σε ένα αντικείμενο. Τα ηλιακά ρολόγια είναι ο αρχαιότερος τύπος ρολογιών. Επινόηθηκαν από τους Χαλδαίους περίπου το 2000 π.Χ. και από αυτούς διαδόθηκαν σε όλους τους λαούς του αρχαίου κόσμου.

Υπάρχουν πολλά είδη ηλιακών ρολογιών, όπως τα οριζόντια, τα κατακόρυφα, τα ισημερινά, τα αναλημματικά, τα πολιτικά, κοίλες σφαίρες κ.α.

Στους πιο συνηθισμένους τύπους ηλιακών ρολογιών, όπως το οριζόντιο και το κατακόρυφο, ο ήλιος ρίχνει τη σκιά του σε ένα στύλο, ο οποίος ονομάζεται γνώμονας σε ένα επίπεδο όπου είναι χαραγμένο το διάγραμμα των ωρών.

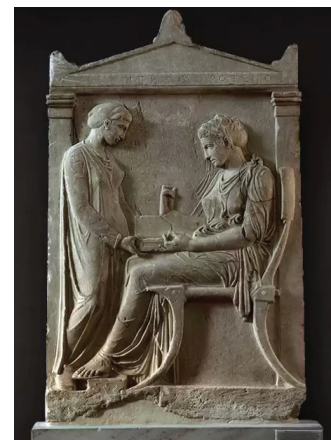
ΗΓΗΣΩ ΠΡΟΞΕΝΟ

Η Επιτύμβια στήλη της Ηγησούς

Από τις ωραιότερες αττικές επιτύμβιες στήλες της κλασικής περιόδου, έξοχο δείγμα του πλούσιου ρυθμού. Έχει σχήμα ναϊσκου που επιστέφεται από αέτωμα με ανθεμωτά ακρωτήρια. Το μεγαλύτερο τμήμα της στήλης καταλαμβάνει η μορφή της νεκρής Ηγησούς, κόρης του Προξένου, όπως μας πληροφορεί η επιγραφή, που έχει χαραχθεί στο οριζόντιο γείσο του αετώματος. Η Αθηναία δέσποινα παριστάνεται καθισμένη σε κομψό κάθισμα (κλισμό), στραμμένη προς τα αριστερά, με τα πόδια ακουμπισμένα σε υποπόδιο. Φοράει χιτώνα, ιμάτιο και διάφανη καλύπτρα στο κεφάλι και με το δεξί της χέρι παίρνει ένα κόσμημα (πιθανότατα ζωγραφισμένο) από την ανοιχτή κοσμηματοθήκη (πυξίδα) που της προσφέρει η νεαρή δούλη απέναν

τι της. Η δούλη φοράει βαρβαρικό ένδυμα με μακριά μανίκια και δίχτυ στα μαλλιά. Ίσως γαλάζιου χρώματος σώζονται στο βάθος της παράστασης. Εντύπωση προκαλεί η θλίψη που αποπνέουν τα πρόσωπα των δύο γυναικών, γοπεύουν με την έκφραση της ανείπωτης πίκρας για τη χαμένη ζωή, μιάν έκφραση αρχοντικά κυριαρχημένη και υπερήφανη. Πρόκειται για έργο σημαντικού γλύπτη, πιθανόν του Καλλιμάχου.

Ποιά να ήταν η νέα αυτή γυναίκα με την άφραστην ευγένεια στη θωριά και στην κορμοστασιά που την ύμνησε η τέχνη και τη σεβάστηκε ο χρόνος; Δεν ξέρουμε γι αυτήν τίποτα περισσότερο απ' ό,τι λέει η επιγραφή με τα πάγκαλα, τα απλά κλασσικά γράμματα: **ΗΓΗΣΩ ΠΡΟΞΕΝΟ**.

Επιτύμβια στήλη της Ηγησούς.
Τέλη 5ου αι. π.Χ.. Πεντελικό
Μάρμαρο, Ύψος 1,58μ.
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

ΜΑΝΩΛΙΑΣΣΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Διακρίνονται από αριστερά προς τα δεξιά: η Γιαννούλα Ι. Νάκου, η Λαμπρινή Γιώτη-Μπέλλου, η Ευαγγελία Αθ. Μπέλλου, η Αγγελική Δ. Μπέλλου, η Δωροθέα Αθ. Μπέλλου και καθιστή η Φωτεινή Αν. Μπέλλου.

Τα κτίσματα που λειτουργούν σαν φόντο της φωτογραφίας, μπροστά είναι η γωνία του παλιού σχολείου-καφενείου και πίσω τα σπίτια των Μπελλαίων.

Αγριοτριανταφυλλιά
-ο καρπός της

Η αγριοτριανταφυλλιά

Από το Νοέμβριο μήνα όλοι οι φράχτες, οι δρόμοι, οι μάνδρες και τα περάσματα του χωριού μας, είναι στολισμένα με τους κόκκινους καρπούς της αγριοτριανταφυλλιάς. Η αγριοτριανταφυλλιά είναι θάμνος αυτοφυής σε πλαγιές και ξέφωτα, είναι φυλλοβόλο φυτό με ύψος έως τρία μέτρα περίπου και ανήκει στην οικογένεια των ροδανθών. Ο βλαστός της είναι πολύκαδος και αγκαθωτός για να αναρριχάται, τα φύλλα της είναι λογκοειδή και οδοντωτά. Τα άνθη της άγριας τριανταφυλλιάς συνήθως έχουν ένα ανοικτό ροζ χρώμα, αλλά βρίσκονται σε ένα μεγαλύτερο χρωματικό φάσμα, από σκούρο ροζ έως λευκό, με πολύ άρωμα. Τα πέταλά της είναι αραιά και ο καρπός της είναι γνωστός σαν «κυνόρροδο». Ωριμάζει αργά το καλοκαίρι προς το φθινόπωρο που έχει κόκκινο-πορτοκαλί χρώμα και είναι τροφή για τα πουλιά

και άλλα μικρά θηλαστικά. Ανθίζει την άνοιξη και τα χρησιμοποιούμενα μέρη είναι τα άνθη και οι καρποί που είναι κόκκινοι, ωοειδείς και με πολλούς σπόρους

Οι καρποί που είναι και το κυρίως χρησιμοποιούμενο μέρος του φυτού, συλλέγονται το φθινόπωρο όταν αποκτήσουν κόκκινο χρώμα και έχουν αρχίσει να μαλακώνουν, περιέχουν βιταμίνες C (σε πολύ μεγάλη συγκέντρωση), A, B1, B2, B3, K, φλαβονοειδή (σε μεγάλη συγκέντρωση), ταννίνες, ιμβερτοσάκχαρο, πηκτίνη, φυτικά οξέα, πολυφαινόλες, καροτενοειδή, ηλεκτρικό έλαιο, λυκοπένιο και βανιλίνη. Τα κυνόρροδα περιέχουν είκοσι φορές περισσότερη βιταμίνη C από ότι μπορούμε να πάρουμε από τα πορτοκάλια και πέντε φορές περισσότερη από τα λεμόνια και τα ακανθίδια. Η περιεκτικότητά τους σε βιταμίνη C ανά 100 γραμμάρια καρπών κυμαίνεται από 2000-2500 mg.

Το κυκλάμινο

Με τις πρώτες βροχές του φθινοπώρου, ξεπροβάλουν σιγά σιγά από παντού τα πρώτα κυκλάμινα, τα πιο χαρακτηριστικά αγριολούλουδα της Ελληνικής φύσης.

Το κυκλάμινο από τα ομορφότερα αγριολούλουδα είναι σήμα κατατεθέν της Ελληνικής υπαίθρου στις πλαγιές και τα βουνά, από το Σεπτέμβριο μέχρι το Δεκέμβριο μήνα.

Πολυετές φυτό με μεγάλο κόνδυλο στην ρίζα, από την οποία ξεπροβάλλουν τα φύλλα τα οποία έχουν σχήμα καρδιάς και το χρώμα τους είναι σκούρο πράσινο. Τα άνθη τους είναι συνήθως ρόδινα και εντονότερα κόκκινα στο κάτω μέρος τους.

Η ομορφιά τους είναι αδιαμφισβήτητη, είναι τόσο

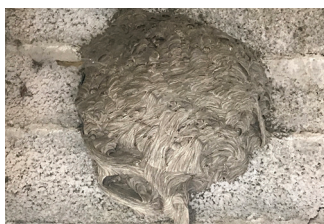
ντελικάτα, τόσο μοναδικά που δεν μπορείς όταν τα συναντήσεις παρά να τα θαυμάσεις.

Χαρακτηριστικό αυτού του λουλουδιού είναι πως πρώτα βγάζει τα άνθη του και μετά τα φύλλα του κι όχι το αντίστροφο όπως συμβαίνει σε άλλα είδη.

Το κυκλάμινο το Γραικό, είναι το πιο κοινό είδος κυκλάμινου στην Ελλάδα.

Το κυκλάμινο οφείλει την ονομασία του στην ελληνική λέξη «κύκλος». Αυτό διότι ο πεπλατυσμένος κόνδυλος της ρίζας του φυτού είναι κυκλικός.

Το κυκλάμινο έχει καθιερωθεί να συμβολίζει την αγάπη, την αφοσίωση τη γονιμότητα και την ευτυχία. Στην Ιαπωνία το κυκλάμινο είναι το ιερό λουλούδι της αγάπης.

Μια υπερμεγέθους σφηκοφωλιά αληθινό κομποτέχνημα

Μπροστά σε μια σφηκοφωλιά υπερθέαμα βρεθήκαμε εντελώς τυχαία σ' ένα ερειπωμένο κτίσμα στη Σύλλαμο, έξω από το Ηράκλειο. Ο χώρος, που αποτελούσε κομμάτι οθωμανικού σπιτιού, είχε μισοεπισκευαστεί πριν από χρόνια και χρησιμοποιούνταν ως στάβλος πριν εγκαταλειφθεί πλήρως. Στον ανασταλμένο τοίχο του με τσιμεντόλιθους, καλυμμένο από καιρικά φαινόμενα και αθέατο, σε ύψος περίπου δύο μέτρων, οι σφήκες είχαν βρει το κατάλληλο μέρος για να φτιάξουν τη φωλιά τους.

Το μέγεθος της τεράστιας για να φιλοξενήσει αποικία πολλών εκατοντάδων σφηκών, η οποία ευτυχώς, όταν εντοπίσαμε τη φωλιά, είχε εγκαταλείψει το περίτεχνο «ανάκτορο» της.

Πέρα όμως από το μέγεθος το πιο εντυπωσιακό ήταν το σχήμα και το υλικό κατασκευής της φωλιάς.

Όπως μάθαμε, οι σφήκες φτιάχνουν αυτού του είδους τις φωλιές τους από σάπια και παλιά ξύλα δέντρων ή και φρέσκα. Με τις δαγκάνες τους δαγκώνουν το ξύλο και παίρνουν μικρές ίνες του, τις οποίες αναμειγνύουν με το σάλιο τους ή το χυμό του ίδιου του δέντρου. Μέχρι να φθάσουν στο σημείο που έχουν επιλέξει για τη φωλιά τους μασάνε το υλικό και το μετατρέπουν σε πολτό.

Με αυτόν τον πολτό χτίζουν με μεγάλη επιδεξιότητα το οικοδόμημα όπου η βασίλισσα τους θα εναποθέσει τα αυγά της. Το υλικό της συγκεκριμένης σφηκοφωλιάς, όπως διαπιστώσαμε, είναι αέρινο, σχεδόν διάφανο και τρομερά ελαφρύ. Η κατασκευή της φωλιάς γίνεται κάθε καλοκαίρι και κάθε χρόνο δημιουργούν καινούργια την οποία εγκαταλείπουν όταν εκκολαφτούν τα αυγά και μεγαλώσουν τα μικρά σφηκάκια.